

GIẢI PHÁP KHAI THÁC GIÁ TRỊ TRUYỀN THỐNG TRONG TỔ CHỨC KHÔNG GIAN KIẾN TRÚC CẢNH QUAN "NÔNG THÔN MỚI NÂNG" CAO XÃ MÊ LINH, HUYỆN MÊ LINH, THÀNH PHỐ HÀ NỘI

➔ ThS. KTS. Ngô Bá Thành - Phòng Quản lý Đô thị huyện Mê Linh

Tóm tắt: Huyện Mê Linh là vùng đất cổ thuộc khu vực châu thổ sông Hồng. Nhân dân nơi đây giàu truyền thống đấu tranh chống giặc ngoại xâm và cũng giàu truyền thống văn hóa. Hiện nay, trên địa bàn huyện còn lưu giữ được trên 100 di tích lịch sử văn hóa lớn, nhỏ, đi cùng các hoạt động văn hóa truyền thống. Tuy nhiên, chiếu theo nhóm tiêu chí Quy hoạch trong bộ tiêu chí xã nông thôn mới nâng cao thì tất cả các đồ án đã được thực hiện và phê duyệt đều chưa khai thác được giá trị truyền thống trong việc tổ chức không gian kiến trúc cảnh quan nông thôn là cơ sở cho việc quản lý xây dựng, bảo vệ môi trường, bảo tồn di tích có giá trị, thu hút khách du lịch, tạo ra động lực phát triển và san sẻ “gánh nặng” tập trung về Thủ đô Hà Nội trong quá trình đô thị hóa; là một khía cạnh cần khai thác, quan trọng để nói lên bản sắc, hình ảnh của từng địa phương nông thôn. Bài viết đề xuất các giải pháp khai thác giá trị truyền thống trong tổ chức không gian kiến trúc cảnh quan nông thôn mới xã Mê Linh, huyện Mê Linh, thành phố Hà Nội nhằm phát triển bền vững nông thôn truyền thống trong lòng đô thị, đồng thời cụ thể hóa nội dung nhóm tiêu chí quy hoạch trong bộ tiêu chí xã nông thôn mới nâng cao, xã nông thôn mới kiểu mẫu và phát huy giá trị truyền thống địa phương.

ĐẶT VẤN ĐỀ

Không gian kiến trúc cảnh quan làng xã Mê Linh tuy còn giữ lại được một số nét đặc trưng nông thôn vùng Đồng bằng Bắc Bộ như: Đường làng, ngõ xóm dạng xương cá, nhà mái ngói 3 gian, tường rào gạch, hồ, ao, cây xanh nhiều năm tuổi, cùng các thiết chế văn hóa như đình, chùa, lăng...

Tuy nhiên cảnh quan làng xã Mê Linh cũng chịu tác động của quá trình đô thị hóa như các làng ven đô, ngoại thành Hà Nội khác, làm cho các không gian, kiến trúc cảnh quan làng xã truyền thống bị biến dạng, đánh dấu bằng sự xuất hiện: nhà mái bằng nhiều tầng, kiến trúc cổng làng hiện đại, không còn giếng nước...

Trước sự phát triển nhanh chóng và mạnh mẽ của thủ đô Hà Nội, các không gian kiến trúc cảnh quan tự nhiên, các giá trị lịch sử văn hóa làng xã Mê Linh đang đứng trước nguy cơ bị mai một do sự tác động của cơ chế thị trường, sự thay đổi nếp sống

Abstract: Me Linh district is an ancient land in the Red River Delta region. The people here are rich in traditions of fighting against foreign invaders and are also rich in cultural traditions. Currently, the district still preserves over 100 large and small historical and cultural relics, along with traditional cultural activities. However, according to the group of Planning criteria in the newly enhanced set of rural commune criteria, all projects that have been implemented and approved have not exploited traditional values in organizing architectural space. Rural landscape is the basis for construction management, environmental protection, preservation of valuable relics, attracting tourists, creating development motivation and sharing the "burden" concentrated on the Capital. Hanoi capital in the process of urbanization; is an important aspect that needs to be exploited to express the identity and image of each rural locality. The article proposes solutions to exploit traditional values in organizing new rural landscape architectural space in Me Linh commune, Me Linh district, Hanoi city to sustainably develop traditional rural areas in the heart of urban areas. , at the same time concretizing the content of the group of planning criteria in the set of criteria for advanced new rural communes, model new rural communes and promoting traditional local values.

và phương thức sản xuất, sinh hoạt của người dân.

Việc khai thác được giá trị truyền thống trong việc tổ chức không gian kiến trúc cảnh quan nông thôn là cơ sở cho việc quản lý xây dựng, bảo vệ môi trường, bảo tồn di tích có giá trị, thu hút khách du lịch, tạo ra động lực phát triển và san sẻ “gánh nặng” tập trung về Thủ đô Hà Nội trong quá trình đô thị hóa; là một khía cạnh cần khai thác, quan trọng để nói lên bản sắc, hình ảnh của từng địa phương nông thôn.

GIẢI PHÁP KHAI THÁC GIÁ TRỊ TRUYỀN THỐNG TRONG TỔ CHỨC KHÔNG GIAN KIẾN TRÚC CẢNH QUAN NÔNG THÔN MỚI XÃ MÊ LINH, HUYỆN MÊ LINH, HÀ NỘI

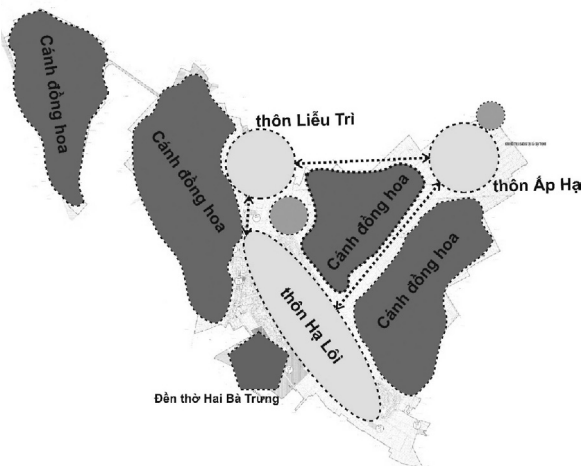
Quy hoạch cải tạo làng, xã Mê Linh

Xét trên phạm vi tổng thể, cấu trúc không gian làng xã Mê Linh phụ thuộc nhiều vào sự phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội. Trên cơ sở khai thác YTTN

(đặc biệt khu vực ven sông Hồng có thể mang lại giá trị kinh tế), khai thác bảo tồn các giá trị LSVH của khu vực, để suất mô hình cấu trúc quy hoạch xã Mê Linh theo phương pháp chồng chập bản đồ, các nguyên tắc được áp dụng kết hợp với các đặc thù khu vực sẽ được biểu diễn thành các sơ đồ chức năng, và chồng chập lên nhau để tổng hợp.

Xã Mê Linh thuộc huyện Mê Linh, Thành phố Hà Nội cơ bản vẫn là vùng nông nghiệp nông thôn trong đô thị; với những diễn biến của thực tại phát triển của khu vực do ảnh hưởng của đô thị hóa. Do vậy, phát triển làng xã theo mô hình tuyến điểm, trên cơ sở bảo tồn làng xóm truyền thống, dân cư mới phủ đầy trên các khu vực đất trống, xen kẹt và ao tù trong thôn xóm, hạn chế mở rộng ra xung quanh; bảo tồn không gian cánh đồng; khai thác hoàn chỉnh vùng mặt tiền bờ sông, nhằm trị thủy, bảo vệ con người và môi trường; phát triển mạnh giao thông công cộng đường thủy, đường bộ nhằm tăng cường liên kết nông thôn và đô thị.

Bởi vì, làng xóm truyền thống vẫn phải phát triển phù hợp với thời gian, khung cảnh; xây dựng và phát triển nông thôn bắt kịp với thời đại, khai thác khu vực bãi bồi ven sông đúng cách nghĩa là bảo tồn, phát huy giá trị thiên nhiên, nhằm bảo vệ mang lại bản sắc văn hóa, phát triển du lịch, thúc đẩy kinh tế nông thôn phát triển.

Hình 1. Sơ đồ vị trí các kết nối các khu ở trong khu xã Mê Linh

Đối với không gian KTCQ tổng thể xã Mê Linh lấy bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa truyền thống theo hướng bền vững làm yếu tố chủ đạo.

Hệ thống giao thông: tạo sự kết nối giữa các không gian chức năng trong làng, hoàn thiện chất lượng hệ thống giao thông ngõ xóm, tổ chức lại cảnh quan trên các tuyến đường, trục đường.

Cây xanh - mặt nước: tăng cường và mở rộng hệ thống cây xanh, mặt nước cũng như hình thành các điểm sinh hoạt cộng đồng, dịch vụ du lịch liên

kết và tạo được sự đồng nhất về mặt cảnh quan cây xanh, mặt nước xuyên suốt trong không gian làng.

Công trình kiến trúc: đưa ra các giải pháp về bảo tồn, tôn tạo nâng cao nhận thức của người dân nhằm giữ gìn và phát huy giá trị lịch sử của các công trình truyền thống, công trình tôn giáo, tín ngưỡng. Đối với những công trình nhà ở, công cộng... cần đưa ra những biện pháp quản lý xây dựng, nhằm nâng cao giá trị cảnh quan, thẩm mỹ từ những công trình này đến cảnh quan kiến trúc của làng.

Tổ chức không gian kiến trúc cảnh quan công trình kiến trúc

Sự hình thành chức năng mới trong nhà ở nông thôn là phản ánh về sự chuyển biến của thay đổi nghề nghiệp và kinh tế của hộ dân cư nông thôn. Việc quy hoạch áp dụng mô hình xây dựng sen cấy tổng hợp, cải tạo kết hợp xây mới với việc phân vùng cảnh quan và đặc điểm riêng. Phát triển tổng thể cả bên trong lõi và phần bên ngoài giáp với các đô thị, trục đường chính với mật độ và tầng cao giảm dần từ bên ngoài vào trong lõi của làng.

MINH HỌA KHÔNG GIAN LÀNG XÓM

Mô hình này tạo được sự chuyển tiếp nhịp nhàng về không gian giữa khu cũ và khu mới, giữa bảo vệ và phát triển.

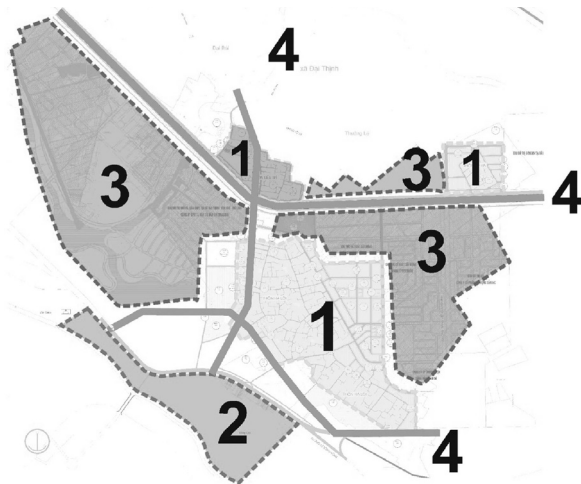
Phân vùng cảnh quan khu vực

Dựa vào các ĐKTN, thực trạng phát triển và tổ chức đời sống dân cư nông thôn, cảnh quan có sự chuyển tiếp dần từ nhân tạo sang tự nhiên hướng ra sông Hồng với các vùng cảnh quan như sau:

(01). Cảnh quan làng xóm nông thôn - chủ yếu vùng cảnh quan nhân tạo, là khu đất xây dựng ĐDCNT, bao gồm: trung tâm xã (hành chính, văn hóa, giáo dục, y tế, thương mại); nhà ở thôn xóm và công trình phục vụ (văn hóa, giáo dục);

(02). Cảnh quan mặt tiền bờ sông - vùng sinh thái tự nhiên: bãi bồi thiên nhiên, mặt nước sông Hồng;

(03). Cảnh quan nông nghiệp: cánh đồng bát ngát trồng rau sạch và hoa, cây cảnh và kết hợp một vài điểm là trang trại chăn nuôi tập trung.

Hình 3: Phân vùng cảnh quan khu vực

(04). Cảnh quan đường liên xã, thôn, vào nhà. Bố cục kiến trúc cảnh quan và hình ảnh làng xã Mê Linh.

Cổng làng phía Đông Bắc, đón hướng tiếp cận từ QL23, trung tâm huyện Mê Linh

Đê tả Mê Linh phía Tây Bắc, đóng vai trò là đầu mối thương mại, dịch vụ, chuyên vận chuyển các sản phẩm nông nghiệp sang phía thủ đô Hà Nội, thúc đẩy phát triển kinh tế.

Đền thờ Hai Bà Trưng du lịch tâm linh phía Đông xã Mê Linh, một trong những mong muốn của người dân nông thôn, nhằm kết nối địa điểm với hành trình văn hóa lịch sử.

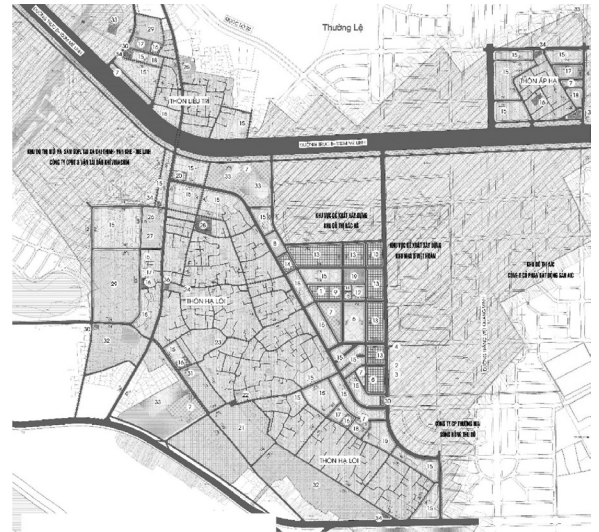

Hình 4. Các vị trí tiếp cận xã Mê Linh

Tổ chức giao thông, cơ sở hạ tầng kỹ thuật nông thôn và môi trường Về mạng lưới giao thông

Đường liên xã, liên thôn: đường trục chính khu vực, hai bên đường bố trí cây và các mảng cỏ, trên tuyến có đặt các biển chỉ dẫn, các trang thiết bị tiện ích cho khu vực. Có hai dạng đường chính: đường đi giữa và hai bên là mương tiêu; đường đi hai bên và ở giữa là kênh mương nội đồng.

Các đường trong thôn xóm: Để tạo cảnh quan hiệu quả, khuyến khích các hộ dân tham gia tổ chức cây xanh dọc các bức tường rào, cửa sổ... treo các hình thức đèn lồng trang trí.

Hình 5: Giải pháp quy hoạch mạng lưới giao thông xã Mê Linh

Phương tiện giao thông ở nông thôn xã Mê Linh từ trước đến nay rất đơn giản và thô sơ: xe máy, xe đạp gắn liền với cá nhân, xe tải nhỏ, công nông, một số làng khác có ô tô khách nhưng thường xa làng; gắn liền với các hoạt động thương mại dịch vụ, dẫn đến việc ngại di chuyển từ nông thôn ra thành thị, đó cũng là nguyên nhân dẫn đến kinh tế nông thôn kém phát triển. Các phương tiện giao thông là đầu mối giao lưu, gắn kết các vùng miền, phản ánh và thể hiện sự phát triển sinh động của nông thôn và cả khu vực.

Vì vậy, thời gian tới cần tổ chức một hệ thống đường dành cho xe đạp liên kết các khu vực của làng xóm bằng phần đường dành riêng cho xe đạp dọc theo các tuyến đường, đảm bảo an toàn và kết nối các khu vực chức năng, mô hình xe đạp công cộng phục vụ người dân và du khách di chuyển; khuyến khích đi bộ là hình thức giao thông đơn giản nhất, có lợi cho sức khỏe con người và hầu như không tốn chi phí, thích hợp với hầu hết mọi đối tượng. Không gây ra tiếng ồn, không gây ô nhiễm và còn góp phần tăng cường mối tương tác cộng đồng.

KẾT LUẬN

Xã Mê Linh, huyện Mê Linh là điểm dân cư ven đê sông Hồng, kinh tế chủ đạo là sản xuất nông nghiệp trồng hoa truyền thống, gắn với vùng đất địa linh nhân kiệt quê hương Hai Bà Trưng. Làng xã mộc mạc có các điều kiện tự nhiên phong phú và còn lưu giữ những nét truyền thống bản địa, có

tiềm năng lớn về du lịch. Với những đặc điểm về môi trường và xã hội như vậy, xã Mê Linh đủ điều kiện trở thành Nông thôn du lịch, tạo điều kiện phát triển kinh tế toàn khu vực. Để có thể quy hoạch xây dựng xã Mê Linh theo hướng là nông thôn du lịch sinh thái, tạo bộ mặt cảnh quan cho khu vực, từ đó nâng cao chất lượng cuộc sống của người dân nông thôn với điều kiện tiện nghi giảm dần khoảng cách với cuộc sống đô thị nhưng vẫn đảm bảo phát huy truyền thống, bản sắc văn hóa địa phương và bảo vệ môi trường hướng tới sự phát triển có tính bền vững, đòi hỏi cần phải có sự đầu tư nghiên cứu giải pháp khai thác các giá trị truyền thống, yếu tố tự nhiên, lịch sử văn hóa trong quy hoạch xây dựng xã Mê Linh. kết hợp giữa phát triển kinh tế và bảo

vệ môi trường; mạnh dạn áp dụng những thành tựu khoa học tiên tiến để ứng phó với biến đổi khí hậu đặc biệt với vùng ven sông Hồng, tôn vinh nét đẹp của dòng sông hiền hòa, xóa bỏ hình ảnh con sông dũ dẩn xa xưa; làm bài học kinh nghiệm áp dụng cho nghiên cứu cụ thể là xã Mê Linh nói riêng và các khu vực nông thôn khác có đặc điểm tương đồng. Tuy nhiên, các giải pháp đưa ra của đề tài chỉ là sơ bộ, trong thực tế khi áp dụng cần có những giải pháp chi tiết, cụ thể và linh hoạt hơn nữa, để góp phần tạo dựng được các nông thôn hoàn chỉnh, nơi mà các cư dân mong muốn có cuộc sống tiện nghi và du khách muốn được sinh sống, làm việc và nghỉ ngơi, khám phá, du lịch trong tương lai, giảm sức tải của đô thị. □

HÀNH LANG KINH TẾ ĐÔNG - TÂY: ...

Tiếp theo trang 21

đầu tư trực tiếp (FDI) của Nhật Bản vào khu vực đạt 6,8 tỷ USD. Trong 3 năm tiếp theo Nhật Bản sẽ dành 750 tỷ yên vốn ODA cho các nước Mê Kông. Gần đây, trong chuyến đi thăm chính thức Nhật Bản của Thủ tướng Chính phủ Phạm Minh Chính thì các bộ, ngành, địa phương và doanh nghiệp hai nước đã ký và trao đổi hơn 50 văn kiện hợp tác trên nhiều lĩnh vực, trong đó có thỏa thuận hợp tác trị giá nhiều tỷ USD. Trong giai đoạn từ năm 2020 đến tháng 9/2022, Singapore là nhà đầu tư nước ngoài lớn nhất trong Hiệp hội các quốc gia ASEAN và đứng thứ hai trong số các quốc gia và vùng lãnh thổ đầu tư tại Việt Nam với 3.095 dự án, tổng vốn đầu tư 70,8 tỷ USD chiếm 22,9% tổng vốn FDI đăng ký, trong đó hơn 400 dự án mới và vốn đăng ký 11,4 tỷ USD, kim ngạch xuất khẩu hai nước năm 2021 vẫn đạt 8,3 tỷ USD, tăng 23,3% so với năm 2020; năm 2022 đạt hơn 9 tỷ USD, tăng 191% so với năm 2021.

Trong khuôn khổ chuyến thăm chính thức Liên Bang Nga ngày 30/11/2021 tại Moskva, Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc có cuộc hội đàm với Tổng thống Liên bang Nga Vladimir Putin và ra Tuyên bố chung về tầm nhìn quan hệ đối tác chiến lược

toàn diện Việt Nam – Liên Bang Nga đến năm 2030. Trong đó có nhiều nội dung hợp tác giữa hai nước, có các dự án thích hợp với môi trường, vị trí địa lý các tỉnh Duyên Hải miền Trung và Tây Nguyên như: cung cấp khí hóa lỏng, nhiệt điện khí, năng lượng điện tái tạo, xây dựng Trung tâm Nghiên cứu khoa học và công nghệ hạt nhân, coi đây là những dự án trọng điểm giữa hai nước trong thời gian tới.

Mới đây, ngày 13/3/2023 tại thành phố Đông Hà (tỉnh Quảng Trị), Tổ chức quốc tế về Bảo tồn thiên nhiên tại Việt Nam (WWF Việt Nam) tổ chức diễn đàn đa bên kết hợp đi thực tế với chuyên đề “Phát triển kinh doanh bền vững qua kết nối tốt hơn với chuỗi giá trị”. Mục đích của diễn đàn nhằm tạo cơ hội chia sẻ và nắm bắt nhu cầu, cơ hội và thách thức của cộng đồng doanh nghiệp qua làm việc với một số mô hình kinh doanh gắn với thiên nhiên đầy triển vọng để cùng thiết kế và nhân rộng các chương trình hỗ trợ, đầu tư phù hợp vào các dự án thuận tiện tại vùng cảnh quan Trung Trường Sơn.

Hiện tại tổ chức WWF Việt Nam đang có một số dự án hoạt động tại địa bàn tỉnh Quảng Trị, như: EU Saola, Bảo tồn đa dạng sinh học; Mây,

tre keo bền vững; nghiên cứu khả thi mô hình cà phê nông - lâm kết hợp ở Hướng Hóa; hỗ trợ tư vấn và xây dựng chuỗi liên kết cà phê tại địa bàn Quảng Trị.

Những nỗ lực, tích cực, chủ động thực hiện cam kết của các quốc gia EWEC cũng như ASEAN thời gian qua trên hành lang EWEC và GMS đều có ý nghĩa thực nghiệm quan trọng, mang lại hiệu quả thiết thực, đối với các địa phương dọc tuyến, động lực thúc đẩy trong chuỗi chương trình hành động ASEAN.

Tuy nhiên, việc khai thác và phát triển EWEC còn gặp nhiều khó khăn, do phần lớn các địa phương dọc tuyến EWEC còn nghèo, trình độ phát triển còn thấp, thiếu vốn, thiếu công nghệ, xa cách về mặt địa lý và xa các trung tâm đô thị phát triển. Những việc thuộc lĩnh vực kinh tế như: chương trình hợp tác kết nối kinh tế; quy hoạch kết nối các vùng trọng điểm kinh tế; mục tiêu đầu tư phát triển hệ thống cơ sở hạ tầng kinh tế, kỹ thuật trên tuyến Hành lang,... chưa được thúc đẩy phát triển mạnh mẽ. Việc khai thác tiềm năng, lợi thế chung và tiềm năng, lợi thế riêng của từng địa phương trên tuyến chưa đạt được hiệu quả như mong muốn. Tình trạng liên kết, kết nối “hội họp”, đầu tư thiếu đồng bộ, còn dàn trải, theo khuynh hướng lợi ích cục bộ... đang áp đảo thể chế thị trường cạnh tranh bình đẳng, lành mạnh...

Xem tiếp kỳ sau